

A DOUA CONFĂTUIRE DE LITERATURĂ COMPARATĂ

A doua Confătuire de literatură comparată, organizată de Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu”, s-a desfășurat în Aula Academiei, în zilele de 16—18 octombrie 1969. Cele 53 de comunicări prezentate, urmate de peste 60 de intervenții vii la discuții, cuprindeau și unele domenii noi de studiu propuse de comparatiștii apuseni și de noua școală comparatistă românească, preocupată să valorifice literatura românească pe planul literaturii universale, subliniind, prin studiul operelor, particularitățile naționale, specificul nostru.

În teoria literaturii comparate, Al. Dima a indicat lămurit *Obiectivele comparatismului românesc*, iar N. I. Popa a stabilit legăturile directe dintre „*Noua critică*” franceză și *literatura comparată*. Ambele comunicări au fost confirmate de numeroase aspecte noi intervenite în lucrările prezentate.

Așa, de pildă, unele probleme de teorie a literaturii comparate și-au lărgit cercetarea prin istoria ideilor și printr-o confruntare dialectică a tradiției cu inovația: Nina Façon a relevat cu ascuțime *Tentația modernului în literatura italiană*, iar Vera Călin a propus vederi personale despre *Condițiile de dezvoltare a unei noi retorici*.

Cum era și firesc, o parte importantă din comunicări s-au ocupat de probleme comparatiste clasice, privind relațiile istorice dintre scriitori sau curente, însă, cu preocuparea stăruitoare de a urmări de preferință factorul receptor și opera realizată din asemenea relații și influențe, privită sub raportul estetic. Eminescu a făcut obiectul mai multor cercetări. Ecouri ale scriitorilor străini în literatura română apar în alte lucrări. Unele aspecte ale comparatismului românesc sînt dezvoltate în *Ion Pillat, comparatist* de Emil Manu și în *Sainte-Beuve privit de Proust și de G. Călinescu* de Liviu Birăiescu. Ecouri românești peste hotare sînt cercetate de Valentin Chelaru în *D. Bolintineanu și Ivan Vazov*.

Problema traducerilor ia aspecte mai complexe: stilistică comparată în *Creangă în versiunea engleză* de Ileana Verzea; stilistică comparată și sociologie literară în *Traducere și remodelare în cultura românească de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea* de Al. Duțu; în fine, o tentativă îndrăzneată de sociologie literară în *Raportul dintre traduceri și public în secolul al XIX-lea* de Paul Cornea.

Tematologia literară, vechea *Stoffgeschichte* reactualizată, folosind pe alocuri și metoda sondajelor statistice ale *tematismului* teoretizat de Jean-Paul Weber, atenți la „cuvintele-cheie” și la „metafore obsedante”, revine în studiul temelor literare și al motivelor. Cercetarea evoluției comparatiste a motivelor cîștigă prin studiul realizărilor personale și specifice. Unele asemenea studii tematologice se ridică pînă la considerații de sociologie literară. Menționăm schița tezei *Motivul infernului în literatura română* de Doina Graur și *Caracterul de constanță și varietate a miturilor antice în circulația lor literară*, de Clio Mănescu.

Paralelismele literare, în curs de dezvoltare în comparatismul european, au dus la o serie de tentative ingenioase și ascuțite în lucrările *B. Pascal și Tudor Arghezi* de Roxana Sorescu și „*Țăranii*” lui *Reymond și „Ion” al lui Rebreanu* de Ion Petrică.

Problemele de folclor comparat, sprijinite pe o cunoaștere directă a limbilor și culturilor din țările și pe considerații de stilistică comparată, au fost ilustrate de doi eminenti specialiști: I. C. Chițimia a dovedit erudiția și metodă sigură în comunicarea *Aspecte ale fabulei mediteraneene esopice în unele literaturi europene*, iar Pandelescu Olteanu a aplicat cu rigoare *Criterii stilistice în studiul comparat al literaturii omiletico-parenetice*. Leon Levițchi s-a sprijinit tot pe analogii lingvistice și stilistice în *Temă și rimă în balada populară engleză și română*.

Sociologia literară a câștigat teren prin problemele abordate și prin interferențele dintre istoria ideilor, viața socială și inițiativele scriitorilor. *Receptivitatea literaturii române față de cultura germană* de Victor Iancu a însemnat o sinteză curajoasă. Pe un plan mai general de teorie literară s-au situat Cornelia Bejenaru în lucrarea *Poetul modern și publicul*, alături de A. Kovacs în *Raportul dintre tipul social și psihologic în literatură*. La un nivel superior s-a ridicat Ion Zamfirescu cu problema *Raporturile posibile între literatura comparată și filozofia culturii*.

Acest ansamblu de comunicări comparatiste, reflectând o optică nouă în cercetare, va fi publicat într-un volum, prezentat ca omagiu al școlii românești la Congresul al VI-lea al Asociației Internaționale de literatură comparată, care va avea loc în vara aceasta la Bordeaux. Volumul și comunicările delegaților noștri vor contribui, desigur, la afirmarea comparatismului românesc peste hotare.

N. I. Popa

ACTIVITATEA CENTRULUI DE LINGVISTICĂ, ISTORIE LITERARĂ ȘI FOLCLOR ÎN ANUL 1969

Efortul colectivelor de cercetători a fost concentrat, în anul care a trecut, asupra lucrărilor înscrise în planul departamental și anume: 1. Colaborarea la *Dicționarul limbii române*; 2. Elaborarea *Atlasului lingvistic al Moldovei și Bucovinei*; 3. Realizarea *Dicționarului literaturii române*, vol. I (de la origini până la 1900).

Sectorul de *lexicologie și lexicografie*, care lucrează la *Dicționarul limbii române* a continuat redactarea articolelor de la litera E și, în același timp, revizia materialului redactat de la litera Ș. De asemenea, s-a început revizia etimologiei neologismelor de la literele P și R.

La *Atlasul lingvistic al Moldovei și Bucovinei*, parte a NALR, lucrare la care colaborează sectorul de dialectologie al Centrului și catedra de limbă română de la Facultatea de filologie din Iași, s-au făcut anchete definitive în treizeci de localități.

Colectivul care pregătește *Dicționarul literaturii române* a terminat munca de documentare propriu-zisă și, în ultimele luni ale anului, a reînceput operația de redactare a lucrării. Tot în 1969, a fost definitivat și publicat, la Editura Academiei,

un prospect al *Dicționarului*, într-un tiraj de 300 de exemplare. Prin intermediul prospectului și printr-un colocviu organizat de săplăminalul ieșean „Cronica” cu câțiva dintre redactorii *Dicționarului* s-au supus discuției specialiștilor din întreaga țară profilul și tehnica de elaborare a lucrării. În ziua de 10 iunie 1969, Centrul de lingvistică a organizat la Iași, cu același scop, o consfătuire de lucru, la care au participat numeroși cercetători științifici din Iași și din alte centre academice, cadre didactice din învățământul superior și mediu, publiciști. Inițiativa de a elabora această lucrare, precum și profilul ei și tehnica de redactare expuse în prospectul discutat s-au bucurat de o bună primire din partea istoricilor literari și a altor oameni de cultură care și-au exprimat părerea în cadrul consfătuirii, în presa literară și în scrisorile adresate colectivului de redactori. În ședințele colectivului s-au analizat cu atenție observațiile critice și propunerile primite.

S-au realizat fazele de lucru prevăzute pentru anul care a trecut (adunare de material documentar și redactare parțială) și la cele trei teme înscrise în planul intern al Centrului: 1. *Neologismele limbii române în perioada 1760-1860*; 2. *Studii monografice asupra vocabularului graiurilor dacoromâne*; 3. *Cercetări folclorice în Moldova și Bucovina*. Pentru adunarea materialului necesar elaborării studiilor monografice asupra graiurilor populare din Moldova și Bucovina, în cadrul sectorului de dialectologie și onomastică s-a alcătuit un vast chestionar dialectal, cu peste 3000 de întrebări referitoare la numele de locuri și de persoane, la terminologia meseriilor în mediul rural, la terminologia portului popular și la terminologia pomicolă și viticolă. Chestionarul a fost tipărit, la începutul lunii decembrie, în 2000 de exemplare, care, până la sfârșitul anului, s-au difuzat în aproape toate satele din Moldova și Bucovina. Membrii sectorului de folclor au înlocuit un chestionar asemănător, care urmează să fie tipărit și difuzat în prima jumătate a anului 1970. Pe baza răspunsurilor primite vor fi stabilite cele aproximativ 200 de localități în care se vor face anchete folclorice amănunțite.

Valorificând experiența anilor precedenți, Centrul de lingvistică a organizat și în anul 1969 ședințe publice de comunicări, în cadrul cărora au fost supuse discuției comunicările științifice redactate în instituția noastră sau prezentate de alți cercetători din orașul Iași și de cadre didactice de la Universitatea Al. I. Cuza. S-au susținut comunicările următoare: N. I. Popa, *Dicționarul internațional de termeni literari*; R. Zăstroiu, *Aspecte ale criticii literare românești dintre 1880—1900*; Lucia Ciureș și V. Adăscăliței, *Mocănașii, datină-spectacol în Moldova*; D. Moldoveanu, *Oriental și clasic în stilistica trazei lui D. Cantemir*; Maria Frunză, *Începuturile publicisticii lui B. P. Hasdeu („România” noiembrie 1858 — ianuarie 1859)*; N. A. Ursu, *Cui aparține traducerea franceză a „Cinării României”*; I. Lăzărescu, *Ilarie Chendi, critic literar*; N. I. Popa, *Alecu Russo, memorialist*; Constantin Turcu, *Citeva știri inedite despre Alecu Russo și despre revista „România literară” a lui V. Alecsandri*; N. A. Ursu, *Adevăratul nume al lui Zilot Românul*; I. Ciubotaru, *Date noi despre teatrul folcloric cu subiect de război în Moldova*; „*Infrîngerea lui Napoleon*”; N. I. Popa, *Romantismul francez și romantismul românesc*; N. A. Ursu, *Contribuții la studiul operei literare a lui Gh. Asachi*; Șt. Cucuțeanu, *Italianisme la Gh. Asachi*; N. C. Enescu, *Gh. Asachi și Academia Mihăileană*. În aceleași ședințe de comunicări s-au mai prezentat și recenzii ale unor cărți de specialitate, printre care: Th. Hristea, *Probleme de etimologie*, București, 1967 (N. A. Ursu); *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni, Oltenia*, vol. I., București, 1968 (I. Florea); Gh. Vrabie, *Folcloristica română*, București, 1968 (Lucia Berdan); Adrian Marino, *Introducere în critica literară*, București, 1968 (D. Mănuță); V. Florescu, *Conceptul de literatură veche*, București, 1968 (L. Volovici); Ș. Cioculescu, *Viața lui Caragiale*, București, 1968 (Fl. Faifer).

În afara colaborărilor apărute în acest număr al „Anuarului”, prin care se valorifică o parte din cercetările inițiate în cadrul Centrului, membrii colectivelor de cercetare au colaborat la numeroase publicații periodice, ca „*Limba română*”, „*Studii și cercetări lingvistice*”, „*Revista de istorie și teorie literară*”, „*Cronica*”, „*Iașul literar*”, „*Atencu*”, „*Tomis*” ș.a.

La 29 aprilie 1969, Centrul de lingvistică a organizat o ședință de comunicări dedicată împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Alecu Russo, la care au luat cuvîn-

mul prof. univ. N. I. Popa și prof. Const. Turcu, iar la 25 noiembrie, același an, o altă manifestare consacrată comemorării a 100 de ani de la moartea lui Gh. Asachi, la care au vorbit prof. N. C. Enescu, conf. univ. Șt. Cuciureanu și N. A. Ursu. Prof. N. I. Popa, șef de secție, a participat la sesiunea științifică de la Sibiu a Societății de științe filologice, care a avut ca temă *Romantismul românesc și romantismul european*, și la cea de a doua Consfătuire de literatură comparată, organizată sub egida Institutului de istorie și teorie literară „C. Călinescu”, unde a prezentat comunicarea *Noua critică franceză și literatura comparată*. La aceeași consfătuire, cercetătorul Dan Mănuță a susținut comunicarea *I. Tăutu și Volney*. Cercetătorul D. Moldoveanu a participat cu comunicarea *Morfologia toponimicelor românești cu radical antroponimic* la Colocviul de onomastică organizat de Institutul de lingvistică și istorie literară din Cluj.

În anul 1969, Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor a fost vizitat de profesorii maghiari dr. Szabolcsi Miklós, membru al Academiei de științe, codirector al Institutului maghiar pentru studiul literaturii, și dr. Klaniczay Tibor, membru corespondent al Academiei de științe.

Nr. colilor de tipar 16 ³/₄
planșe 13

Intreprinderea poligrafică Iași
str. V. Alecsandri nr. 6
Republica Socialistă România
Comanda nr. 367